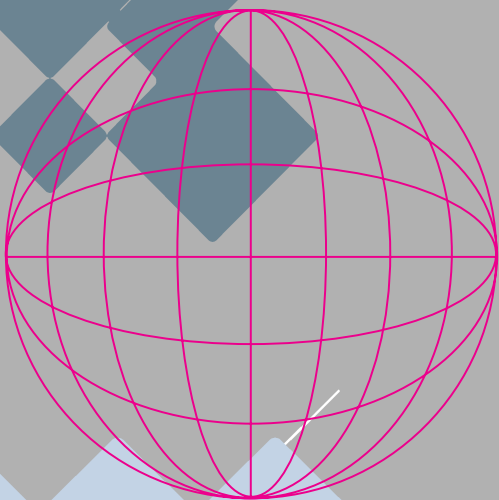

Detta är Försvarsdepartementet

REGERINGSKANSLIET

FÖRSVARSMINISTER STEN TOLGFORS:

Den förändrade hotbilden i samhället kräver ett nytt tänkande

Dagens konflikter och krishärdar går inte att hantera med enkla lösningar, utan kräver en bred förmåga och stor flexibilitet. Tidigare förberedde vi oss på att möta den yttersta av utmaningar som dessbättre aldrig kom. Nu deltar svenska soldater löpande i internationella insatser med betydande inslag av fara. Vi befinner oss nu i en övergång från invasionsförsvar till insatsförsvar.

Försvaret har den dubbla uppgiften att värna Sveriges territoriella integritet och att sprida fred och säkerhet i världen. Uppgifterna är två sidor av samma mynt och är ömsesidigt förstärkande. När vi dimensionerar försvaret är förmågan till internationella insatser en viktig aspekt. Den erfarenhet som internationella insatser stärker förmågan också att värna Sveriges territoriella integritet.

Samarbete över gränser blir allt viktigare och är en förutsättning när Sverige genom deltagande i internationella insatser bidrar till fred och säkerhet i världen. De nordisk-baltiska länderna har valt olika säkerhetspolitiska vägar. Sverige är militärt alliansfritt, samtidigt är vi med i Europeiska unionen och dessutom har vi ett allt djupare samarbete med våra nordiska grannar. Tillsammans står vi upp för de grundläggande värderingar vi samlas kring.

Vi lever i en sårbar värld med nya hot och risker. Hoten är idag ofta gränslösa och komplexa och kan få konsekvenser för, och beröra flera samhällssektorer. Hur ska vi skydda våra medborgare och vårt samhälle på bästa möjliga sätt?

Regeringen förstärker nu samhällets krisberedskap. En ny samlad myndighet mot olyckor och kriser inrättas den 1 januari 2009. Den nya myndigheten ska stödja andra aktörer på området samt samordna, utveckla och följa upp arbetet med samhällets krisberedskap.

Den förändrade hotbilden i samhället kräver ett nytt tänkande. Samarbete med andra länder är en förutsättning för att hantera de konflikter som finns i världen, men också för att behålla vårt nationella försvars egna förmåga. Ett ökat samarbete med våra

Sten Tolgfors

FÖRSVARSMINISTER STEN TOLGFORS

Född: 1966

Familj: Sambo och ett barn

Bor: Stockholm

Utbildning: Fil. Kand. i statskunskap, Högskolan i Örebro.

Bakgrund: Moderat politiker, riksdagsledamot sedan 1994, handelsminister 2006–2007, försvarsminister sedan hösten 2007.

1.

2.

1. Statsminister Fredrik Reinfeldt och den ny-
utnämnde försvarsministern vid presskonferen-
sen där utnämningen offentliggjordes.
2. Sten Tolgfors, Estlands försvarsminister Jaak
Aaviksoo samt norske statssekreteraren Espen
Barth Eide besöker slutövningen för Nordic
Battlegroup i Norrland.
3. Sten Tolgfors möter försvarsberedningen.
4. Försvarsministern på Folk och Försvars årliga
rikskonferens på Högfjällshotellet i Sälen.

3.

4.

grannländer skulle ge bättre förutsättningar för långsiktig ekonomisk och operativ balans. Bredden och djupet i vårt samarbete har aldrig varit större.

Den som vill värna ett starkt svenskt försvar måste se till att varje krona används så effektivt som möjligt. Försvarsdepartementet tar ansvar för att nu modernisera och anpassa försvaret till dess nya uppgifter. Det ger förutsättningar för Sverige att bättre kunna bidra till frihet, säkerhet, demokrati och välbefinnande i världen.

Försvarsdepartementets ansvarsområden

Sverige har inte varit i krig på nästan två hundra år. Men fred och säkerhet är inte givet för det. Vårt land behöver alltid ett försvar lika mycket som vi alltid behöver vara väl förberedda för naturkatastrofer, olyckor och andra kriser.

Under kalla kriget skulle Sverige försvaras vid "den stora invasionen". Tusentals förråd över hela landet var fulla med vapen, uniformer, kängor och tält. 800 000 man skulle kunna mobiliseras. Den svenska försvarsindustrin tillverkade flygplan, fartyg, stridsfordon, luftvärn, artilleri, ammunition och annat som behövdes om Sverige skulle bli anfallet. Skyddsrum byggdes över hela landet och olika slag av förnödenheter beredskapsställdes för miljardtals kronor

Men kalla kriget tog slut och omvärlden förändrades. Hoten mot vårt samhälle är inte desamma nu som då. Vår syn på säkerhet har därför förändrats på ett genomgripande sätt de senaste tio åren. Idag utgår vi från ett brett samhällsperspektiv och betraktar säkerhet ur flera vinklar. För att åstadkomma denna säkerhet behövs en bra krisberedskap i samhället.

TOTALFÖRSVAR

Totalförsvar består av det militära och det civila försvaret. Huvuduppgiften för det militära försvaret, som huvudsakligen består av Försvarsmakten, är att kunna föra väpnad strid. Sveriges territoriella integritet ska kunna hävdas. Men det är inte bara Sve-

Räddningsverkspersonal övar regelbundet. På bilden är det en gasolbrand som släcks.

VÄRNPLIKT

Män som är svenska medborgare och mellan 18 och 24 år måste mönstra och göra lumpen om de blir uttagna. Idag kallas betydligt färre till värnplikts tjänstgöring. Numera genomför i genomsnitt 8 300 personer per år värnpliktsutbildning inom Försvarsmakten. De utbildas i 11 månader och kan sedan gå en frivillig termin inriktad på internationell tjänst. För kvinnor är det frivilligt att anmäla sig till motsvarande tester.

Läs mer på www.lumpen.nu.

Svenska soldat i Liberia.

Läs mer om TOTALFÖRSVAR

Det militära försvaret

www.mil.se – Försvarsmakten

www.fmv.se – Försvarets materielverk

www.foi.se – Totalförsvarets forskningsinstitut

www.fhs.se – Förvarshögskolan

www.pliktverket.se – Totalförsvarets pliktverk

www.fra.se – Försvarets radioanstalt

Det civila försvaret

www.krisberedskapsmyndigheten.se – Krisberedskapsmyndigheten

Läs mer om KRISBEREDSKAP

www.krisberedskapsmyndigheten.se – Krisberedskapsmyndigheten

www.srv.se – Statens räddningsverk

www.psyccdef.se – Styrelsen för psykologiskt försvar

www.sakerhetspolitik.se – Säkerhetspolitik.se

Läs mer om SKYDD MOT OLYCKOR

www.srv.se – Statens räddningsverk

www.kbv.se – Kustbevakningen

www.havkom.se – Statens haverikommission

www.skyddsnetet.se – Skyddsnetet

riges gränser som svenska soldater ska kunna strida för. Vårt militära försvar ska också kunna användas i fredsfrämjande insatser utomlands – på platser där oro och konflikter uppstår.

Dagens kriser uppstår snabbt, tar inte hänsyn till nationsgränser och är ofta oförutsägbara. För att göra nytta krävs då snabba insatser tillsammans med andra länder. Försvarsmakten genomför därför den största reformen i modern tid. Det svenska militära försvaret omvandlas nu till ett rörligare, mer kvalificerat och slagkraftigare insatsförsvar. Hela Försvarsmakten ska utformas så att framtida hot kan mötas. Det militära försvaret ska ständigt kunna utvecklas och förnyas, ha en hög teknologisk nivå och vara ekonomiskt effektivt. Militär personal och utrustning ska dessutom kunna användas vid allvarliga kriser, som exempelvis naturkatastrofer.

Det civila försvaret omfattar all den verksamhet i samhället som måste fungera även i krig. Jämfört med kalla krigets dagar är verksamheten idag starkt nedtonad. Den krisberedskap som finns inför fredstida allvarliga hot som terrorism och sabotage utgör en viktig grund för det civila försvaret.

KRISBEREDSKAP

Terrorangrepp, långvariga elavbrott och allvarlig smitta är exempel på extrema händelser som kan inträffa när som helst. Sådana situationer kan påverka flera olika samhällssektorer. Samhällets krisberedskap bygger på att kommuner, landsting, myndigheter, organisationer och företag samarbetar. Försvarsdepartementet har ett samordningsansvar inom Regeringskansliet på detta område men varje departement ansvarar för sina egna verksamhetsområden. Inom Regeringskansliet finns en enhet för beredskap och analys som bistår regeringen i krissituationer.

SKYDD MOT OLYCKOR

Såväl människan som naturen kan orsaka olyckor. En järnvägsolycka, ett kemiskt utsläpp, en brand i ett bostadshus eller ett jordskred är exempel på olyckor där människor, egendom eller miljö kan skadas. Hur förebygger man olyckor och begränsar konsekvenserna när en olycka väl inträffat? Att informera och utbilda lokala myndigheter är viktigt, liksom att stärka människors förmåga att handla rationellt vid olyckor.

1.

2.

3.

4.

1. Signalister i den svenska truppen i Afghanistan.

2. JAS Gripen.

2. Kustbevakningen, trafikövervakning.

3. Ammunitionsröjning, Liberia.

4. Den engelska flottan besöker Sverige.

5.

Sprängkapsel

FRÅN VALLMO TILL VAPEN

Nittio procent av heroinet i Europa kommer från vallmo som odlats i Afghanistan. Största delen av narkotikan distribueras via kriminella nätverk på Balkan, som även är ansvariga för hundratusentals av de kvinnor som fallit offer för internationell könshandel. I Afghanistan används narkotikahandeln till att finansiera privata arméer.

Källa: EU:s säkerhetsstrategi.

En ny syn på säkerhet

Terrorism, organiserad brottslighet och naturkatastrofer tillhör den nya tidens säkerhetshot. Borta är den militära kapprustningen mellan öst och väst med tydlig fiende. Dagens hot är komplexa, gränsöverskridande och en fara för individer lika mycket som stater. Situationen kräver samarbete såväl inom som mellan länder och internationella organisationer.

Försvarspolitikens bidrag till säkerhetspolitiken var tidigare mest vapen, soldater och territorium. Men i dag är försvarspolitik och säkerhetspolitik en stor del av den internationella politiken, även om antalet väpnade konflikter mellan stater har minskat de senaste femton åren. Världens länder har blivit mer och mer sammanflätade politiskt, ekonomiskt och tekniskt. Det gör oss visserligen ömsesidigt beroende av varandra men också mer sårbara. En händelse kan lätt få konsekvenser för många länder.

Det tydligaste exemplet på detta är terrordåden i USA den 11 september 2001, liksom senare attacker på bland annat Bali, i Madrid och i London. Andra exempel på aktuella säkerhetshot är spridning av massförstörelsevapen, gränsöverskridande handel med narkotika, kvinnor och vapen samt angrepp mot våra IT-system. Samhället blir alltmer beroende av informationsteknik och elförsörjning för att kunna fungera. Sårbarheten har inneburit en ny bredare syn på begreppet säkerhet.

Sveriges beredskap gäller i dag betydligt mer än väpnade angrepp. Ett brett säkerhetsarbete ska förebygga orsaker till olika slags hot, hantera kriser, konflikter och katastrofer samt återuppbbygga drabbade samhällen. Inget land kan på egen hand hantera dagens komplicerade icke-militära hot. Även regionala konflikter, som de i Mellanöstern, Darfur och Kashmir, kräver internationella insatser.

En av de viktigaste uppgifterna är samarbete med andra länder för fred, frihet och säkerhet i vår omvärld. Detta ökar säkerheten för oss själva. Samarbetet sker bland annat inom FN, EU, andra säkerhetssammanslutningar och mellan länderna i vårt närområde.

"Vi ska klara av allt"

Karl Engelbrektson är chef för den Nordiska stridsgruppen, Nordic Battlegroup, som leds av Sverige. Han har lång erfarenhet av internationellt militärt arbete, bland annat som chef över Kosovostyrkan våren 2004.

EU har 13 snabbinsatsstyrkor till sitt förfogande, varav två står i beredskap samtidigt. Vilken typ av kriser kan styrkorna skickas till?

– Vi ska klara av allt ifrån humanitär assistans via evakueringsoperationer till att kunna vara konfliktväpnande och sära stridande parter åt. Men vi är trots allt en begränsad styrka och kan inte ge oss på beväpnade enheter som består av tusentals personer, däremot mindre enheter som är i konflikt eller som våldtar och skjuter och skövlar människor. Vi ska också klara av att vara först på plats och se till att andra kan komma in efter oss.

Var i världen kan ni komma att sättas in?

– Var som helst, men vi tittar ju på dagens olika konfliktområden, som i Afrika, och områden där vi redan i dag har trupp och eventuellt kan behöva förstärka om situationen snabbt urartar. Då handlar det om Afghanistan, Balkan eller områden där vi nyligen varit, som Liberia.

Hur förbereder ni er på att ni kan hamna var som helst?

– Vi utbildas i olika områden för att förstå hur konfliktområdenas kultur och klimat påverkar oss och vår materiel. Värme, fuktighet och enorma regnmassor påverkar förutsättningarna för att genomföra militära operationer. Vi har utrustat våra tält och arbetsplatser så att datorerna ska klara varmt eller fuktigt klimat och vi har olika uniformer för öken, djungel eller vinter. Och jag är full med vaccinerings så att jag kan åka var som helst i världen.

Vilka stora risker ser du med insatserna?

– Det är självklart hög risk eftersom vi är först på plats och ska vara fredsframtvängande, det vill säga kunna lösa våra uppgifter med vapenmakt och ta upp strid när det behövs. Det faktum att vi ska kunna vara först och snabbt på plats gör att

1. Karl Engelbrektson

2. Den nordiska stridsgruppen övar.

3. Symbol och valspråk för den nordiska stridsgruppen. "Ad omnia paratus" vilket betyder "Beredd på allt".

Den nordiska stridsgruppen övar.

vi inte har lika stor kunskap om området. Man kan inte förbereda sig specifikt. Det gör också att vi måste träna så mycket mer än vi gjort förut.

Vad är viktigast när man sätter ihop den här typen av förband?

– Förutom formella meriter ska deltagarna ha en moralisk inre kompass som gör att de själva förstår vad som är rätt och fel även i svåra situationer. När de ska avgöra om de ska öppna eld eller inte måste de ha tänkt igenom detta innan mot en värdegrund som står för demokrati och mänskliga rättigheter. Det är väldigt viktigt att man har rätt inställning och inte är någon äventyrsrambotyp. Deltagarna måste också ha funderat igenom och tagit till sig vilka risker det innebär att ingå i det här förbandet.

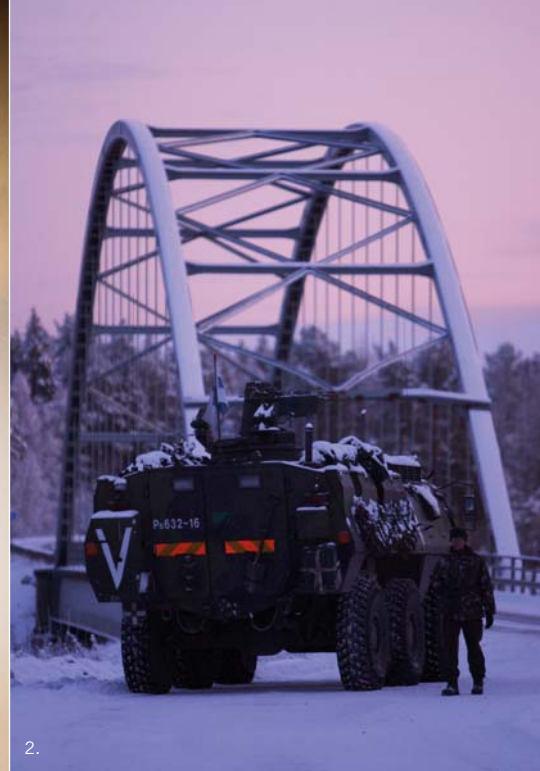
– Men det är inte bara själva bataljonen utan vi måste även ha mat, vatten, sjukvård, transporter, informationstjänst, hamnenhet, flygplatsenhet, flygplan, helikoptrar, sambandscentral och så vidare. Alla delarna behövs om man ska göra en självständig operation. Det blir ett mekaniskt pussel och det är det som är den stora utmaningen med att sätta upp en battlegroup – att göra den så liten som möjligt men ändå allsidig.

Fem länder deltar i den Nordiska stridsgruppen. Kan det inte bli språkproblem vid snabba insatser under stress och kanske fara?

– De direkt stridande enheterna är nationellt komponerade. I staben, där det också kan bli väldigt stressigt, har vi gjort det motsatta. Där tränar vi så mycket tillsammans att vi tror oss kunna överbrygga språkproblemen. Det är viktigt för att man ska kunna delta i beslutsarbetet på lika villkor. Även om vi bara är svenskar i staben så pratar vi enbart engelska med varandra.

NORDISKA STRIDSGRUPPEN – NORDIC BATTLEGROUP

- ▶ Medverkande länder: Sverige, Finland, Norge, Irland och Estland. Sammanhållande ansvar: Sverige.
- ▶ Antal medverkande i förbandsstyrkan: Totalt 2 850, varav Sverige bidrar med 2 350.
- ▶ Beredskapsperiod: Första halvåret 2008. Eventuellt blir nästa period 2011.

Nordic Battlegroup på övning.

1. Genomsök av bostad.
2. Övervakning av bro.
3. Skarpskytte i skog.
4. Militärpoliserna gör upp eld.

1.

2.

1. En pappa med sin son har sökt upp SRV under en hjälpinsats i Turkmenistan (Afghanistan).
2. Personal från ett observatörsteam besöker ett barnhem i Afghanistan.

SÅ ÅTERUPPBYGGS AFGHANISTAN

Sedan årsskiftet 2001/2002 finns en internationell säkerhetsstyrka (ISAF) med FN-mandat i Afghanistan för att stabilisera, demokratisera och återuppbygga landet. I dag arbetar ISAF inom regionala civil-militära enheter, så kallade Provincial Reconstruction Teams (PRT), för att skapa säkerhet och underlätta för de afghanska myndigheterna, FN och andra biståndsaktörer att återuppbygga landet. I ISAF deltar tusentals personer från 37 Nato- och icke-Natoländer. Sverige har deltagit i ISAF sedan insatsen inleddes.

Konsten att bygga fred

Ibland krävs våld för att skilja stridande parter åt och skydda befolkningen. Men enbart vapen skapar inte varaktig fred och utveckling. Militären och civila aktörer måste samarbeta för att återuppbygga konfliktdrabbade områden.

Insikten om att det krävs mer än militära insatser har vuxit fram och inneburit att fredsinsatserna i världen har förändrats. I dag är de flesta insatser sammansatta av en rad olika civila och militära aktörer med ett brett mandat. Deras uppgifter kan beröra många olika delar i det drabbade samhället. Förutom fredsskapande verksamhet ska minor röjas, vägar repareras, skolor återuppbyggas och återvändande flyktingar tas om hand. Det handlar också om att stärka samhällsstrukturen genom att exempelvis utbilda poliser, bygga upp rättsväsendet och hjälpa ministerier.

Militär och civila aktörer har ofta olika organisationer, kulturer, arbetssätt och synsätt. Sådana skillnader kan även finnas inom civila organisationer. Vissa är stora och globala, som Röda Korset, medan andra är små och lokala. För att fredsinsatserna ska vara väl förberedda och kunna genomföras effektivt är det därför nödvändigt att samverka redan på hemmaplan. I Sverige genomförs gemensamma utbildningar för civil och militär personal. Försvarsmakten genomför internationella övningar med konfliktscenarier ihop med civila organisationer och myndigheter.

Såväl EU som Nato arbetar med att integrera civil-militär samordning i sin organisation och planering inför fredsinsatser. EU har dessutom tillgång till hela spektrumet av diplomati, bistånd, handelspolitik och militära insatser. Även FN har utarbetat riktlinjer för civil-militär samordning vid internationella katastrofinsatser och utvecklar liknande riktlinjer för konfliktinsatser. FN-insatsen i Liberia är exempel på en väl samordnad civil-militär FN-operation.

INTERNATIONELLA SAMARBETEN PÅ SÄKERHETSOMRÅDET

FN

Förenta Nationerna har det yttersta ansvaret för att värna internationell fred och säkerhet. Drygt 80 000 svenskar har deltagit i ett 30-tal fredsbevarande FN-missioner de senaste 50 åren. I början av 2007 tjänstgjorde knappt 1 000 svenskar i Försvarsmaktens utlandsstyrka i olika missioner världen över under FN-mandat. Insatserna gäller bland annat Kosovo, Afghanistan, Libanon och Bosnien-Hercegovina.

EU

Europeiska unionen är ingen militärallians och har ingen egen armé, men medlemsländerna bidrar efter vilja och förmåga med militär, polis, räddningstjänst och andra insatser i krisområden utanför EU. EU-insatserna genomförs bara om alla medlemsländer är eniga. Målet är att upp till 60 000 soldater och 5 000 civilpoliser och annan civil personal ska kunna sättas in med 60 dagars varsel. Sverige bidrar med drygt 2 000 man. Dessutom ska två snabbinsatsgrupper i taget kunna skickas till olika oroshärdar med 10 dagars varsel. Sverige leder den nordiska stridsgruppen, Nordic Battlegroup, som står i beredskap första halvåret 2008.

OSSE

I Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) deltar alla Europas länder samt Kanada, USA och de centralasiatiska länderna. OSSE utgår från en bred syn på säkerhet. Till exempel övervakar organisationen de mänskliga rättigheterna, observerar val, utbildar poliser, arbetar med att förebygga väpnade konflikter och bidrar till nedrustning. Ett trettioital svenskar arbetar vid OSSE:s olika fältkontor och institutioner. Genom fältarbetet stödjer OSSE den demokratiska utvecklingen på västra Balkan, i Moldavien, Ukraina, Vitryssland, södra Kaukasien och Centralasien.

Nato

Nato är inte längre enbart en försvarsallians utan arbetar brett med att hantera kriser och främja fred internationellt. Det görs inom ett antal partnerskap däribland inom samarbetsprogrammet Partnerskap för fred (PFF), där både Nato-länder och OSSE-länder, som Sverige, ingår. Svenskar deltar vid Nato-ledda fredsinsatser med FN-mandat på Balkan och i Afghanistan. Sverige deltar också vid årliga internationella övningar inom PFF som

ska förbättra samarbetet mellan olika länders förband inför internationella insatser. Varje land bestämmer inom vilka områden och på vilket sätt landet vill samarbeta med Nato.

Norden

Det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet är brett och genomförs på alla nivåer. En viktig del av samarbetet är erfarenhetsutbyte. Gemensamt agerande med de nordiska länderna leder också till ökad effektivitet och förstärkt operativ effekt. Därigenom kan det nordiska samarbetet också förstärka de medverkande ländernas förmåga att påverka utvecklingen i exempelvis EU, FN och Nato/EAPR. Det kanske bästa exemplet på detta är den nordiska stridsgruppen (Nordic Battlegroup) där Sverige, Norge, Finland och Estland ingår och som kommer att stå i beredskap under första halvåret 2008.

Samtliga nordiska länder deltar i olika typer av militära och humanitära insatser inom ramen för EU, Nato eller FN. Kosovo, Afghanistan och Libanon är insatsområden där flera nordiska länder bidrar eller har bidragit med trupp. Östersjöområdet/nordisk-baltiskt samarbete

Genom medlemskap i EU och Nato har form och innehåll i våra bilaterala och multilaterala försvarsrelationer med Estland, Lettland och Litauen förändrats. Biståndet fasas ut och regeringens ambition är att utveckla ett nära och brett grannlandsarbete med dessa länder.

Det nordisk-baltiska samarbetet fokuserar på erfarenhetsutbyte, praktiska samarbeten och gemensamt agerande i EU och Nato.

1. Räddningsverkets personal delar ut vattenflaskor efter jordbävningen i Turkiet 1999.

2 & 3. Räddningstjänstens har ett brett verksamhetsområde där uppdraget är att skydda människor, egendom och miljöer.

4. Räddningsverket på väg till en hjälpinsats.

Kriser inträffar – var beredd

Krigsriskens har minskat men andra faror har ökat. Hela samhället måste vara berett på att kunna hantera små och stora hot och risker av vitt skilda slag. Sveriges krisberedskap är god men behöver ständigt utvecklas.

När flodvågen drog in över Sydostasien annandag jul var inte Sverige fullt rustat för en så stor katastrof med så många svenskar inblandade. Stormen Gudrun satte också samhällets krisberedskap på prov. Men samordningen av samhällets alla resurser ökar hela tiden.

Det svenska systemet för ledning och samordning av krisinsatser arbetar på lokal, regional och nationell nivå samt inom enskilda samhällssektorer. Det är bara genom en helhetssyn vi på bästa möjliga sätt kan förebygga och vara beredda på påfrestningar orsakade av bland annat klimatförändringar, olyckor, brottslighet, smittsamma sjukdomar och havererade teknisksystem.

Kommunerna är grunden i samhällets krisberedskap och huvuddelen av kriserna kan hanteras på lokal och regional nivå. Under en kris utförs insatser samtidigt av flera olika aktörer, till exempel länsstyrelsen, räddningstjänst och polisen.

Vid kriser som kräver nationell ledning och samordning krävs en väl fungerande central organisation. Det måste även finnas en fungerande organisation för att ta emot internationell hjälp och för att kunna samarbeta med andra länder.

Inom EU har medlemsländerna beslutat att hjälpa varandra om ett medlemsland drabbas av en kris. Exempelvis fick Sverige hjälp under stormen Gudrun. EU kan ställa upp med liknande solidariska räddningstjänstinsatser även vid exempelvis naturkatastrofer på andra håll i världen.

I Sverige arbetar bl.a. Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk särskilt med frågor inom krisberedskap. Samtidigt bär alla ett gemensamt ansvar för säkerheten och alla myndigheter, kommuner och landsting är ansvariga för sina ansvarsområden. Även om det offentliga har ett huvudansvar för säkerhet måste medborgare och företag hålla sig informerade om risker och hot. I många kommuner finns även frivilligorganisationer som bidrar till att samhället blir bättre på att stå emot olika störningar.

Stormfällad skog efter stormen Gudrun vårvintern 2005.

SEX NATIONELLA SAMVERKANS-OMRÅDEN

Myndigheterna deltar inom sex olika samverkansområden för att gemensamt stärka krisberedskapen i Sverige:

- ▶ Teknisk infrastruktur
- ▶ Transporter
- ▶ Farliga ämnen
- ▶ Ekonomisk säkerhet
- ▶ Geografiskt områdesansvar
- ▶ Skydd, undsättning och vård

Kjell Larsson

”Vi är ett rikt land och ska kunna hjälpa”

Kjell Larsson är chef för den internationella enheten på Statens räddningsverk. Under sina tjugo år på Räddningsverket har han medverkat vid många större insatser, bland annat i Bosnien, Rwanda och Turkiet.

Statens räddningsverk har fått regeringens uppdrag att utveckla sin internationella verksamhet. Hur gör ni det?

– Vi försöker bli ännu bättre på att snabbt agera vid katastrofer där människor inte kan få försörjning, tak över huvudet eller rent vatten. Vi har även intensifierat vårt arbete med minhantering och arbetar bredare än tidigare med det, till exempel genom utbildning av personal. Vi arbetar också mycket mer med EU.

– Ett annat stort område är att stärka andra länder i deras egen kapacitet att hantera katastrofer. Det kan bli en ganska lång insats-tid för oss när vi är här men jordbävningen inträffar där.

– En viktig bit är också att stödja UD och svenskar vid katastrofer utomlands. Det uppdraget fick vi efter tsunamin, då vår beredskap inte riktigt var anpassad till den situation som rådde. Efter tsunamin har vi haft utbildningar och övningar med UD och andra myndigheter. När vi evakuerade 7 000 svenskar från Libanon 2006 mitt i sommaren med kort varsel klarade vi det mycket bra.

Varför ska ett litet land som Sverige göra så stora insatser utomlands?

– Om du går gatan fram och ser någon som trillat omkull och har ont är det klart att du hjälper den personen på något sätt. Det är samma moraliska situation när barn svälter utomlands. Man är skyldig att efter förmåga hjälpa till och det gör Sverige. Vi har bra resurser, är ett rikt land och ska kunna hjälpa.

Vilken typ av personal och utrustning skickar ni främst till internationella insatser?

– Kärnområdet är räddningstjänsten, alltså att rädda liv med hjälp av brandmän, läkare och sjuksköterskor. Ett annat område är logistik. Vi sätter in nyckelpersoner och materiel under de första månaderna av en FN-insats för att hjälpa till att göra insatsen effektiv.

– Det kan exempelvis vara svårt att få fram kommunikationsutrustning till ett katastrofdrabbat område.

1. Mobila telefonenheter är alltid en del av packningen för Räddningsverket. Bilden från jordbävningen i Turkiet 1999.

2. El Salvador

I dag finns många fler länder och organisationer på plats vid katastrofinsatser. Vilka är för- och nackdelarna med det?

– Det krävs stöd från hela världen vid den typen av gigantiska katastrofer som jordbävningen i Pakistan hösten 2005 då 70 000 människor omkom på 22 sekunder. Fyra gånger så många skadades och många fler blev hemlösa. Det kan inget land klara själv. Men all hjälp måste samordnas och det är inte alltid alla accepterar FN:s ledning. Det kan också bli fel om hjälpbehovet inte sätts i främsta rummet utan annat får styra. Välmentade insatser kan då ta viktiga resurser i anspråk.

Hur tycker du att den civil-militära samverkan fungerar?

Nationellt har Räddningsverket sedan tidigare samarbete med Försvarsmakten, bland annat avseende utbildningar. Utvecklingsmöjligheterna för civil-militär samverkan ligger främst inom det internationella samarbetet.

Vad innebär det att ni har ett genusperspektiv på de internationella insatserna?

– Vi når inte kvinnorna och barnen om vi inte också har kvinnor med vid våra insatser, i alla fall i en del muslimska länder. Ett exempel är jordbävningen i Bam i Iran 2003. Vi hade viss kvinnlig personal som arbetade akut medan andra räddningsinsatser bara hade män och de fick inte tala med kvinnorna. Jag tror inte det dröjer mer än fem år innan FN och EU ställer krav på en jämnare könsfördelning.

– Dessutom sköter kvinnorna de väsentligaste delarna i samhällsfunktionen i utvecklingsländerna, som mat, värme, vatten och fostran av barnen. Man kan aldrig få igång ett samhälle snabbt efter en katastrof om man inte underlättar kvinnornas situation.

STATENS RÄDDNINGSVERK

- ▶ Statens räddningsverk är en statlig myndighet som hör till Försvarsdepartementet och på olika sätt verkar för ett säkrare samhälle. Myndigheten har en hög beredskap för internationella humanitära insatser.
- ▶ Räddningsverket har 800 anställda. Ledning och central förvaltning finns i Karlstad.
- ▶ Sedan 1988 har Räddningsverket rekryterat omkring 2 000 personer till ca 200 insatser i ett 60-tal länder. De flesta insatserna genomförs på uppdrag av FN.

1. Räddningsverket i Tchad.

2. Behållare för radioaktivt material.

3. Konvoj av Räddningsverkets lastbilar, på väg i Turkmenistan (Afghanistan).

EN DEL AV REGERINGS- KANSLIET

* Försvarsdepartementet är ett av tolv departement inom Regeringskansliet.

* Förutom departementen består Regeringskansliet av Statsrådsberedningen och förvaltningsavdelningen. Sammanlagt har Regeringskansliet ca 4 600 anställda, varav ca 200 är politiskt tillsatta.

* Regeringskansliet bistår regeringen, det vill säga statsministern och övriga statsråd, i dess arbete

* Statsministern är Regeringskansliets chef. Han eller hon utses av riksdagen efter allmänna val vart fjärde år och tillsätter själv de andra statsråden.

PÅ FÖRSVARSD- DEPARTEMENTET...

... arbetar ca 150 personer

... är 96 procent opolitiska tjänstemän

... är 49 procent av de anställda kvinnor

... är 10 procent chefer,
72 procent handläggare
inkl 8 procent officerare,
samt 18 procent assistenter

Försvarsdepartementet – så funkar det

ORGANISATION

Försvarsminister Sten Tolgfors är statsråd och chef för Försvarsdepartementet.

POLITISK LEDNING

Närmast under statsrådet leder statssekreteraren arbetet. I departementets politiska ledning finns också en pressekreterare och två politiskt sakkunniga. Statsrådet och de politiskt anställda lämnar sina poster vid ett regeringsskifte, till skillnad från övriga tjänstemän i Försvarsdepartementet.

CHEFSTJÄNSTEMÄN

Det finns två chefstjänstemän i Försvarsdepartementet: statssekreteraren och expeditions- och rättschefen. Statssekreteraren tillhör den politiska staben, medan expeditions- och rättschefen är en opolitisk tjänsteman.

EXPEDITIONS- OCH RÄTTSCHEF

Expeditions- och rättschefen ser till att Försvarsdepartementets ärenden handläggs korrekt och att förslag till lagar och andra föreskrifter utarbetas. Andra ansvarsområden är underrättelse- och beredskapsfrågor, krishantering inom departementets verksamhetsområde, frågor om incidenter och kränkningar av svenskt territorium samt tillstånd för tillträde till svenskt territorium.

Under expeditions- och rättschefen finns också departementets underrättelse- och beredskapsfunktion. Gruppen följer fortlopande det säkerhetspolitiska och militärpolitiska läget och dess utveckling och sammanställer bland annat underlag för beslut vid kriser och andra extrema händelser.

ENHETER OCH SEKRETARIAT

Det dagliga arbetet på Försvarsdepartementet sköts inom olika enheter. Chefen för en enhet har titeln departementsråd. Enheterna handlägger ärenden innan regeringen fattar beslut. De sköter också kontakterna med de myndigheter som tillhör departementet samt följer upp myndigheternas verksamhet.

På departementet finns tre sakenheter:

Militära enheten

Enheten för samordning av samhällets krisberedskap

Enheten för säkerhetspolitiska och internationella frågor
och dessutom:

Rättsssekretariatet

Regeringskansliets samordningssekretariatet för säkerhetspolitiska underrättelsefrågor

Sekretariatet för analys och långsiktig försvarsplanering

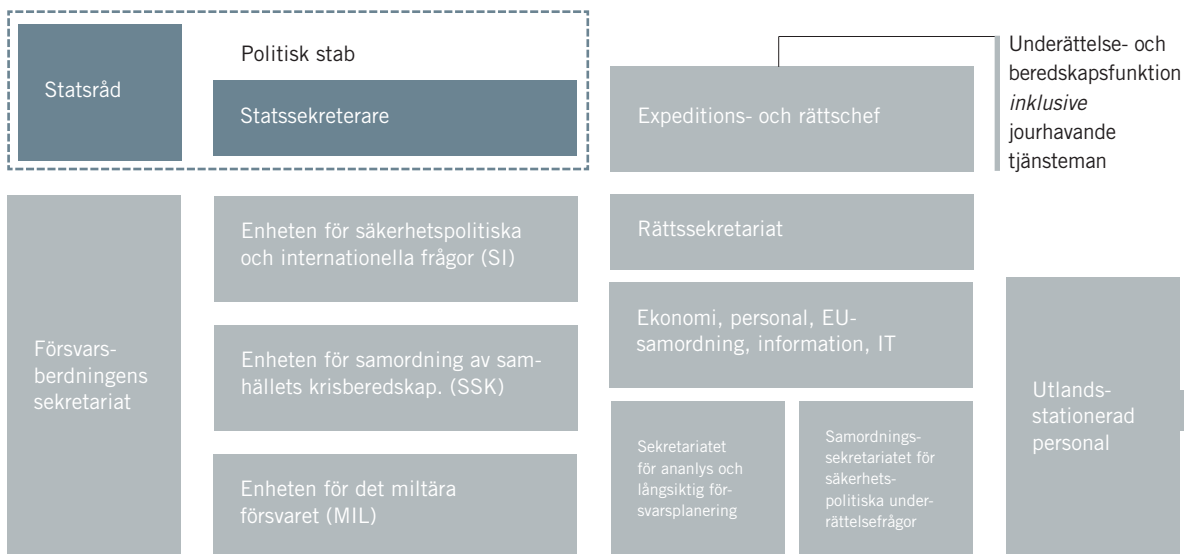
Enheten för ekonomi, personal och samordning

Försvarsberedningens sekretariat

Försvarsdepartementet har även specialattachéer på Sveriges ständiga representation vid EU i Bryssel, på Nato-delegationen vid svenska ambassaden i Bryssel och på Sveriges ständiga representation vid FN i New York. Dessutom finns en tjänsteman placerad vid Centrumet för säkerhetspolitiska studier i Genève.

FÖRSVARSDEPARTEMENTETS ORGANISATION

MER INFORMATION

Informationsmaterial och publikationer av olika slag finns att ladda ner på www.regeringen.se > Publikationer. En del tryckt material kan även beställas där, se i övrigt följande:

Försvarsdepartementets informationsmaterial och Försvarsberedningens debattskrifter:

Telefon: 08-405 10 00

E-post: bestallning@defence.ministry.se

Statens offentliga utredningar (SOU) och departementsserien (Ds):

Norstedt Juridik/Fritzes

Telefon: 08-690 91 90

E-post: order.fritzes@nj.se

Webbplats: www.fritzes.se

SOU och Ds utgivna under år 1999:

Thomson Fakta

Telefon: 08-587 670 00

E-post: thomson-fakta.info@thomson.com

Webbplats: www.thomsonfakta.se

Propositioner, skrivelser och kommittédirektiv:

Riksdagens tryckeriexpedition

Telefon: 08-786 58 10

Fax: 08-786 61 76

E-post: ordermottagningen@riksdagen.se

Svensk författningssamling (SFS):

SFS utgivna till och med år 1996:

Norstedt Juridik/Fritzes

Telefon: 08-690 91 90

E-post: order.fritzes@nj.se

Webbplats: www.fritzes.se

SFS utgivna från och med år 1997:

Thomson Fakta

Telefon: 08-587 670 00

E-post: thomson-fakta.info@thomson.com

Webbplats: www.thomsonfakta.se

Budgeten

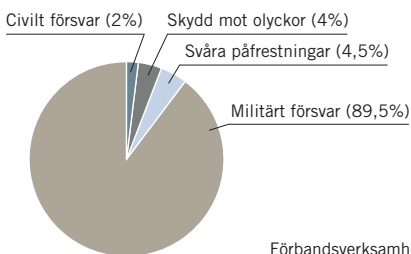
SÅ UTFORMAS POLITIKEN PÅ FÖRSVARSDEPARTEMENTETS OMRÅDE

Ramarna för politiken utformas av regeringen och riksdagen i samband med den årliga budgetprocessen. Regeringens förslag till riksdagen utarbetas av Regeringskansliet. Det är riksdagen som bestämmer hur budgeten ska se ut. Även berörda myndigheter och Försvarsberedningen, som är ett forum där regeringen och de politiska partierna samråder, lämnar underlag till regeringen. Myndigheternas underlag utarbetas efter anvisningar från regeringen där de ekonomiska ramarna ingår.

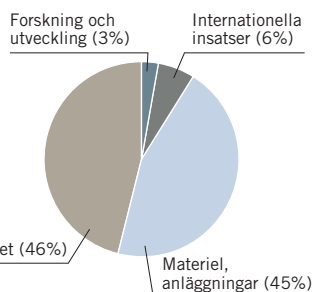
SÅ FÖRDELAS PENGARNA

Försvarsdepartementet ansvarar för utgiftsområde 6 som heter *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*. Området har två delar: *Totalförsvaret* och *Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar*.

UTGIFTSOMRÅDE 6

FÖRSVARSMAKTEN

UTREDNINGAR

Hur ska Sverige ledas vid kriser? Vilka befogenheter ska kustbevakningen ha? Behöver Sverige en ny myndighet för säkerhet och beredskap? Det här är exempel på komplexa frågor som behöver utredas grundligt innan Försvarsdepartementet kan ta fram ett beslutsunderlag åt regeringen. Då tillsätter regeringen en kommitté, och beskriver dess uppdrag i ett kommittédirektiv.

När kommittén är klar med sin utredning publiceras resultatet i ett eller flera betänkanden i serien Statens offentliga utredningar (SOU). På www.sou.gov.se finns information om pågående och avslutade utredningar. Frågor om pågående utredningar besvaras av respektive kommitté eller departementets kommittéredogörare.

Kontroll och kvalitet

Helena Lindberg var expeditions- och rättschef på Försvarsdepartementet från 2003 till 2008. Det var hennes uppgift att se till att departementets ärenden handlades korrekt och med hög kvalitet.

Vad såg du som din viktigaste uppgift på departementet?

– Att vara ett stöd för den politiska ledningen i att få departementet att ta fram underlag och lagförslag enligt deras önskemål. Det ingår också en kontroll och kvalitetsfunktion, alltså se till att våra ärenden och beslut är väl beredda, begripliga och läsliga för mottagaren. Hela lagstiftningsarbetet ska hålla god kvalitet – och klara Lagrådets granskningar utan allvarliga anmärkningar.

Vad är det som gör arbetet inom Försvarsdepartementets område intressant?

– Att det spänner över ett så stort fält. Har man ett stort samhällsintresse är Försvarsdepartementet ett bra departement att vara på eftersom frågorna berör många samhällsområden. Arbetet rymmer en mängd områden utöver militära frågor, som samhällets krishanteringsförmåga och internationella frågor.

Vilka omvärldsförändringar har påverkat departementets arbete allra mest?

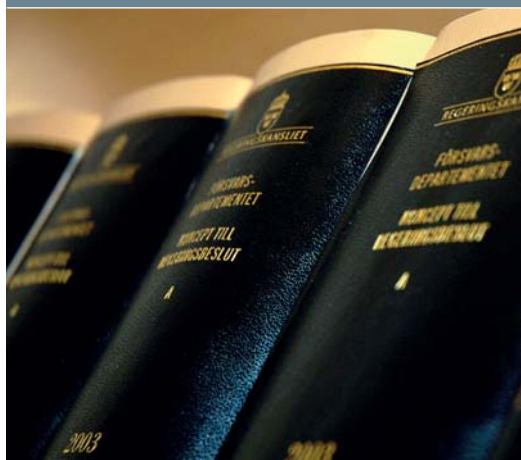
– Internationaliseringen och utvecklingen inom EU, där man numera har en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som genomsyrar vårt arbete. Med den här regeringen märks också hur den internationella krishanteringen ökar. Sverige bidrar med mer kvalificerad trupp i många länder. Räddningsverket bidrar också i katastrofbiståndsinsatser i världen.

Hur märks förändringarna?

– Jämfört med för tio-femton år sedan reser de anställda mer och deltar i internationella möten och samarbeten med andra länder. Man har ställt om från det gamla nationella perspektivet till ett internationellt. Det påverkar hur man styr myndigheterna under departementet. Det kan till exempel handla om vilken försvarsmateriel som behövs. Försvarsmaktens fordon kan behöva klara ökensand och svenska soldater kanske ska ha kamouflageuniformer anpassade till djungeln i stället för snö.

Helena Lindberg

DEN SVENSKA MODELLEN

- Sverige har internationellt sett ett litet regeringskansli. Vår förvaltningsmodell med små departement och relativt självständiga myndigheter skiljer oss från andra länders stora regeringsapparater. Där är förvaltningen ofta en del av departementen. Organisatoriskt är departementen och förvaltningsmyndigheterna åtskilda i Sverige.
- Regeringen, eller ett enskilt statsråd, får inte försöka påverka en myndighet att till exempel verkställa beslut på ett visst sätt. Myndigheterna lyder heller inte under "sitt" statsråd utan under regeringen som kollektiv, som styr förvaltningen gemensamt med olika medel.
- Unikt är också att regeringen fattar beslut som grupp. Ett enskilt statsråd får inte avgöra ett regeringsärende själv utan regeringsärenden ska avgöras av regeringen vid regerings-sammanträde. Minst fem statsråd måste delta. Motsatsen är ministerstyre, vilket allmänt tillämpas i andra länder.

– På den civila sidan märks de stora reformer som genomförts för att förbättra hela samhällets krisberedskapsförmåga, utökat samarbete med Östersjöländerna kring oljesanering till sjöss och andra frågor som Kustbevakningen har. Man måste numera också alltid fråga sig hur vårt regelverk rimmar med EG-rätten. Exempelvis ansvarar departementet för reglerna om transporter av farligt gods som i mycket styrs av EG-direktiv och andra internationella överenskommelser.

Vad ser du som stora utmaningar för verksamheten?

– Det som skiljer Försvarsdepartementet från andra departement är att EU-perspektivet kom in lite senare. När Sverige blev medlemmar fanns ingen gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Andra departement har haft längre tid på sig att anpassa sig. En utmaning är därför att hänga med i utvecklingen och se till att ha rätt kompetens. Tidigare behövde departementet inte så mycket EG-rättslig kompetens och behövde inte lägga lika stor vikt vid förhandlingsförmåga och språkkunskaper vid rekryteringar.

– Men Regeringskansliet är en flexibel organisation som snabbt kan anpassa sig. Den största utmaningen är kanske snarare att hålla kvar arbetskraften och kunna ge tillräckligt med karriärutvecklingsmöjligheter. Jag har också arbetat för ett större helhetstänkande på departementet – många ansvarsområden hänger ihop trots att medarbetarna inte alltid upplever det så.

Vad var den svåraste frågan att hantera?

– Arbetet med att anpassa försvarsunderrättelseverksamheten, alltså signalspaningen hos Försvarets radioanstalt. Dels är verksamheten omgärdad av sekretess och det går inte att beskriva den helt öppet, dels har det funnits motstridiga uppfattningar i remissvaren från myndigheterna, liksom olika juridiska tolkningar. Det tog lång tid och var en tung process att få en lagrådsremiss beslutad och därefter en proposition.

MYNDIGHETER

Till Försvarsdepartementet hör tio myndigheter. Det är myndigheterna som sköter den löpande verksamheten inom statsförvaltningen. Regeringen bestämmer mål och riktlinjer för myndigheterna samt

hur mycket pengar de ska lägga på olika verksamheter. Däremot styr inte regeringen hur myndigheterna ska tillämpa en lag eller besluta i olika ärenden.

Myndighet	Telefonnummer	Webbadress
Försvarsmakten	08-788 75 00	www.mil.se
Försvarets materielverk	08-782 40 00	www.fmv.se
Totalförsvarets pliktverk	0771-24 40 00	www.pliktverket.se
Försvarets radioanstalt	08-471 46 00	www.fra.se
Totalförsvarets forskningsinstitut	08-555 030 00	www.foi.se
Krisberedskapsmyndigheten	08-593 710 00	www.krisberedskapsmyndigheten.se
Kustbevakningen	0455-35 34 00	www.kbv.se
Statens räddningsverk	054-13 50 00	www.srv.se
Styrelsen för psykologiskt försvar	08-698 33 10	www.psyodef.se
Statens haverikommission	08-555 017 70	www.havkom.se

INTRESSEORGANISATIONER

Frivilliga försvarsorganisationer:

Civildörsvarsförbundet
Flygfältsingenjörssöreningen
Flygvapenfrivilligas riksförbund
Frivilliga automobilkårens riksförbund
Frivilliga flygkåren
Frivilliga motorcykelkårens riksförbund
Frivilliga radioorganisationen
Frivilliga skytteröreningen
Försvarets personaltjänstförbund
Riksförbundets Sveriges lottakårer
Sjövärnskårens riksförbund
Svenska blå stjärnan
Svenska brukshundsklubben

Svenska fallskärmsförbundet
Svenska Försvarsutbildningsförbundet
Svenska pistolskytteförbundet
Svenska sportskytteförbundet
Svenska Röda Korset
Sveriges civilförsvarsförbund
Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund
Sveriges reservofficerare

Andra organisationer:

Folk och Försvar
Allmänna försvarsföreningen
Kungl. örlogsmannasällskapet
Svenska soldathemsförbundet

VILL DU VETA MER?

Webbplatser

www.sverigedirekt.se – Information om och länkar till alla offentlig verksamhet i Sverige (stat, kommuner och landsting).

www.lagrummet.se – Portal till det offentliga rättssystemet som bland annat innehåller lagar, förordningar och rättspraxis.

www.riksdagen.se – Information om riksdagen, dess arbete och beslut.

www.forsvarsberedningen.gov.se – Försvarsberedningen är ett forum där regeringen och de politiska partierna i riksdagen samråder.

www.sakerhetspolitik.se – Information om svensk säkerhetspolitik, försvar och krisberedskap. Vänder sig bland annat till lärare och elever på gymnasiet.

www.lumpen.nu – Information om mönstring, värnplikt och civilplikt.

www.skyddsnetet.se – Information från myndigheter och organisationer om skydd mot olyckor.

www.folkochforsvar.se – Folk och försvar är en partipolitiskt obunden sammanlutning som vill öka kunskapen om Sveriges säkerhets- och försvarspolitik och främja en bred debatt.

KONTAKT FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgatan 9
Telefon: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 89
E-post:
registrator@defence.ministry.se
Webbplats:
www.regeringen.se/forsvar

Allmänna frågor om regeringen och Regeringskansliet besvaras av Information Rosenbad, telefon 08-405 10 00.

Regeringskansliets arkiv- och dokumentcenter: Fredsgatan 8, Stockholm.

REGERINGSKANSLIET

Försvarsdepartementet

103 33 Stockholm